

A legutóbbi munkáim elkészítésekor az a kérdés foglalkoztatott, hogy miként lehetne a domborművet és a körplasztikát egy szoborban egyesíteni. Két, hajtogatott kartondobozt ábrázoló fém munkám és a formailag ezeknél egyszerűbb márvány kocka is egy-egy erre tett kísérlet.

Mindhárom esetben úgy próbáltam ötvözni e két műfajt, hogy a szobron kívül kijelöltem egy, (a kocka esetében kettő) fix nézőpontot, ahonnan nézve a szobor domborműként értelmezhető, mivel a háromdimenziós doboz innen látható oldalaira mintegy rávetül annak belső, nem látható éleit ábrázoló szerkezeti képe. Ebből az is következett, hogy nem egy, hanem több alapsíkja lett a domborműnek. Ezeken a síkokon megjelenő reliefek más-más helyzetből nézve is összekapcsolódhatnak úgy, hogy egy képként legyenek értelmezhetőek számunkra, de leginkább a kijelölt nézet teszi ezt lehetővé.

A szobor elvár egyfajta interakciót a nézőjétől, mivel ha az körüljárja a plasztikát, akkor az így létrejövő változó, mozgó nézőpont ellenére is láthatja a belső éleket, csak ilyenkor a szerkezetnek torzult perspektívájú képeit észleli. Feltételeztem, hogy a néző ezt a torzultságot megpróbálja kiküszöbölni azzal, hogy megkeresi a számára megfelelő nézőpontot, ahol a vonalak térbeli párhuzamosokká és merőlegesekké állnak össze és helyes perspektívát lát.

A térbeli test oldalain megjelenő domborművek tulajdonképpen a mögöttük lévő teret ábrázolják, ezzel keletkezik egy olyan illúzió, hogy az a test valamilyen átlátszó anyagból készült. Ez az illúzió a nézőpontból nézve a legerősebb. Ha a szemünk előtt összeállt a belsőt megjelenítő kép, akkor a valódi oldalak és élek kevésbé lesznek érzékelhetők, üvegszerűvé válnak és inkább a belső kép dominál. Egy korábbi munkám készítésénél is törekedtem már átlátszó hatás elérésére. Akkor különböző mélységű, dimenziójú reliefeket fogtam össze egy plasztikában. Egy nyitott ablak szárnyait faragtam meg domborművekként, amelyek a mögöttük húzódó ablaksort ábrázolják és a mélységeket változtatva próbáltam üvegszerű hatást elérni.

Azáltal, hogy láthatóvá vált a háromdimenziós doboz belső képe, saját maga felszínén, létrejött egyfajta torzultság a szobron, amely olyan érzést kelt, mintha a nézőpont irányából valami összenyomta volna a dobozt. De mivel a vonalak és a síkok

egymáshoz viszonyított helyzete nem változott sokat, csak azok iránya és mérete, így ez a torzultság nem akadályoz minket abban, hogy továbbra is egy kartondobozt lássunk. Habár ez a doboz nem egészen egyezik meg a nézőpontból látható „átlátszó” doboz képével, mivel ez utóbbi nem mutat torzulást. Számomra az is egy érdekes dolognak tűnt, hogy a szobor a külső pontból nézve, saját belső szerkezetét mutatja, de amint elhagyjuk ezt a pontot és körüljárjuk a háromdimenziós „összenyomott” dobozt, észrevehetjük, hogy az nem egyezik meg teljes mértékben a domborművön megjelenő képpel, ahol ez a deformálódás nem olyan szembetűnő. Úgy gondolom minél bonyolultabb és összetettebb a kiinduló forma, amit ilyen módon akarunk ábrázolni annál nagyobb mértékű annak eltorzulása, a dombormű rávetülése után.

Doboz I

Az első doboz esetében a formát először megmintáztam agyagból, majd azt felnagyítva másfél-, kétmilliméteres vaslemezekből hegesztettem össze. A fém változat már üreges, így a belső szerkezet nem csak a felszínen, hanem a doboz belsejében is látható és a szoborban létrejön egy belső tér. Miután minden lemezdarab a helyére került, még sokat alakítottam a munkámon. Csiszolással és reszeléssel megpróbáltam kissé megbontani annak merevségét, amit talán már a hegesztés közben történő lemezhajlások is enyhítettek. Végül a felszín lekezelésével is anyagszerűbbé vált a plastika. Először sósavval egyszínűvé marattam a felszínt, majd rozsdamaró és barnító folyadék keverékével sötétítettem, végül leolajoztam. Az olajozás után láthatóbbá váltak a megmunkálás nyomai, amelyek véleményem szerint szintén fokozzák az anyagszerűséget.

Doboz II

A nyitott fedőlapos doboz falai dupla rétegű másfél milliméteres lemezekből készültek. Ezáltal itt már kevésbé lehet anyagszerűségről beszélni. Sokkal inkább a belső tér és a külső felszín közötti kapcsolat az, ami jobban érzékelhető, mint az első esetben. A forma egyszerűsége és nyitottsága miatt átláthatóbbá vált a belső és annak vetülete közötti viszony. És maga a dobozforma sem torzult nagymértékben. Talán azért, mert itt a relief, egy oldal kivételével, nem a dobozon magán, hanem annak kinyíló fedőlapjain jelenik meg. Ez a nyitottság, és hogy az oldalaknak van egy bizonyos vastagsága,

tömege talán inkább a körplasztika jellegét hozzák előtérbe a domborműszerűségével szemben.

Doboz III (Kocka)

Legutóbbi doboz plasztikám esetében már nem csak a körplasztika és a relief ötvözésének problémája foglalkoztatott, hanem az is, hogy egy domborművet hogyan lehet úgy alakítani, hogy annak több olyan nézőpontja legyen, ahonnan térbeliséget érzékelhetünk.

Ebben az esetben is azzal kezdődött a munka, hogy agyag modelleket készítettem, majd ezután gipszből megfaragtam a végleges forma kicsinyített mását, amit háromszorosára nagyítva faragtam meg márványból. Ez a doboz tulajdonképpen már inkább csak kocka, és nem is üreges belül. Itt viszont már két kijelölt nézőpont van, ahonnan nézve a nem látható élek megjelennek a felszínen. Sőt, a két nézőpontból látható oldalak közül kettőn egyszerre két dombormű jelenik meg. Ezt úgy oldottam meg, hogy V alakú mélyedéseket faragtam a kocka oldalaira melyeknek egyik oldalán az egyik nézőpontból látható dombormű egy sávja jelenik meg, a másik oldalán pedig a második nézőpontból láthatóé. Hasonló módon, mint azokon a forgó reklámtáblákon, amelyeknek körbeforgó hasábjain egy-egy plakát részletei láthatóak, és amikor a megfelelő oldalak egy síkba kerülnek akkor áll össze a kép. Ez esetben a relief részletei úgy kapcsolódhatnak össze, hogy a nézőpontba helyezkedve a mi rendezzük őket egy síkba.

A V alakú barázdáltság létrehozott egy furcsa nézetet ahonnan egyszerre láthatjuk a két nézőpont domborműveit. Innen nézve megjelenik egy számomra érdekesnek tűnő ritmus a szobron, ami a két relief töredezettségéből és keveredéséből adódik.

E munkákkal nem gondolom, hogy kimerítettem volna ezt a témát. Sőt folyamatosan felmerültek újabb és újabb gondolatok, problémák. Például azóta kísérleteztem azzal, hogy miként alakítja a formát az, ha több különálló „átlátszó” test vetíti egymásra vetületeit. Továbbá az is érdekes lehet, ha kevésbé geometrikus formákat ábrázolunk ilyen módokon.